

Na temelju članka 112., stavka 7. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (Narodne novine, br. 123/03., 198/03., 105/04., 174/04., 46/07. i 45/09), sukladno obvezama Instituta za antropologiju preuzetim potpisivanjem Europske povelje za istraživače (*European Charter for Researchers*) i Kodeksa o zapošljavanju istraživača (*The Code of Conduct for the Recruitment of Researchers*) 30. travnja 2010., na temelju prijedloga Znanstvenoga vijeća Instituta od 29. veljače 2012., Upravno vijeće Instituta za antropologiju na xx. sjednici održanoj dana xx. ožujka 2012. godine donijelo je

ETIČKI KODEKS INSTITUTA ZA ANTROPOLOGIJU

Ovaj dokument, zasnovan na smjernicama Etičkog kodeksa Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju RH, određuje i promiče etičnost kao skup pozitivnih načela, prava i obaveza kojima se uređuju norme međusobnih, ljudskih i profesionalnih, odnosa zaposlenika¹ Instituta za antropologiju (dalje: Institut), ali i odnosa prema matičnoj ustanovi, drugim pojedincima i ustanovama u sustavu znanosti te prema široj javnosti.

Namjera Kodeksa je utvrditi opće etičke smjernice i s tim povezane postupke te upozoriti zaposlenike Instituta na dužnosti i obveze koje proizlaze iz pripadnosti akademskoj zajednici, a ne izrijekom nabrajati što nije dopušteno.

Budući da je znanstvenoistraživačka djelatnost temeljna djelatnost Instituta, ovim se dokumentom, polazeći od načela dobre znanstvene prakse, definiraju odgovornosti pojedinaca i ustanove u njegovanju etičkih standarda tijekom provedbe znanstvenog rada.

Etičkim kodeksom Instituta uređuju se pitanja:

- etičke odgovornosti pojedinaca u profesionalnom, tj. znanstvenom i javnom djelovanju;
- etičke odgovornosti ustanove;
- načina i subjekata prosuđivanja o eventualnim povredama načela ovog Kodeksa, odnosno, sprečavanja mogućih odstupanja od tih načela.

I. TEMELJNA NAČELA

1.

Institut će u svojem djelovanju, uz pridržavanje načela akademske slobode, promicati najviše etičke i profesionalne vrijednosti – akademsku izvrsnost, poštenje, ljudsko dostojanstvo, međusobno uvažavanje, osobnu odgovornost kao i odgovornost institucije.

Svrha Etičkog kodeksa nije ograničavanje ljudskih, intelektualnih, profesionalnih ili akademskih sloboda zaposlenika Instituta, nego utvrđivanje očekivanog standarda profesionalnih i ljudskih odnosa temeljenih na odgovornosti i poštenju. Primjena Kodeksa pretpostavlja dobru namjeru i poštenu prosudbu.

Načela ovog Etičkog kodeksa primjenjuju se na odgovarajući način i na sve druge osobe koje nisu zaposlenici Instituta, ali sudjeluju u radu i djelovanjima Instituta, ukoliko se djelovanje i ponašanje tih osoba može izravno povezati s Institutom.

II. ODNOS PREMA MATIČNOJ USTANOV I JAVNOSTI

2.

Zaposlenici Instituta dužni su se u zasnivanju i ispunjavanju svih ugovornih, znanstvenih, stručnih i drugih obaveza prema matičnoj ustanovi, drugim ustanovama u sustavu i javnosti pridržavati najviših etičkih standarda, uključujući nepostojanje financijskog i vlasničkog sukoba interesa spram matične

¹ Nazivima: *istraživač, zaposlenik* i sl. u tekstu ovog dokumenta podrazumijevaju se osobe oba spola.

ustanove, te nepostojanje sukoba privrženosti pri provođenju istraživanja.

3.

Svaki zaposlenik dužan je poznavati odredbe zakonskih propisa navedenih u zaglavlju ovog dokumenta, kao i Statut te druge normativne akte matične ustanove.

4.

U svim javnim istupima od zaposlenika Instituta očekuje se da ne narušavaju ugled ustanove te da ne dovode javnost u zabludu predstavljanjem vlastitih stajališta kao službenih stajališta Instituta, akademske ili znanstvene zajednice.

III. ODNOS PREMA KOLEGAMA I SURADNICIMA

5.

Zaposlenici Instituta dužni su poštovati i štiti osobni i profesionalni integritet svojih kolega i suradnika i odnositi se prema njima bez predrasuda i diskriminacije zasnovanih na etničkoj pripadnosti, političkim ili vjerskim uvjerenjima, imovinskom stanju, podrijetlu, obiteljskom i bračnom statusu, životnom stilu, zdravstvenom stanju i invalidnosti, trudnoći, tjelesnom izgledu, dobi ili spolu.

Jedini kriterij vrednovanja i napredovanja smiju biti stručnost, sposobnost i profesionalne zasluge, te osposobljenost i rezultati u obavljanju određene vrste djelatnosti, poslova i zadaća.

6.

Zaposlenici Instituta dužni su se suzdržati od spolnog uznemiravanja kolega i suradnika, kao i drugog neprihvatljivog ponašanja koje može stvoriti neprijateljsko radno okruženje. Nedopustivo je zlostavljanje, uznemiravanje i iskorištavanje, odnosno, svako ponašanje kojem je cilj povreda dostojanstva, ometanje ispunjavanja obaveza ili smanjenje kvalitete života.

7.

Institut podupire i potiče slobodu mišljenja i izražavanja kao temeljnu vrijednost u svim segmentima života i rada u ustanovi.

Svi zaposlenici Instituta imaju pravo i dužnost neprekidno se usavršavati i ustrajati na unapređivanju kakvoće i razine vlastita znanja i stručnosti unutar izabranog područja.

Mentorski odnos mora počivati na međusobnom uvažavanju i poštovanju intelektualnog vlasništva i drugih prava ostvarenih tijekom znanstvenog rada u okviru tog odnosa, bez iskorištavanja nadređenosti mentorskog položaja.

IV. ODNOS PREMA ZNANSTVENOM I STRUČNOM RADU

8.

Zaposlenici Instituta provode znanstveni i stručni rad u skladu s najvišim međunarodno prihvaćenim etičkim i profesionalnim standardima odgovorne provedbe tog rada. To podrazumijeva znanstvenu čestitost, kolegijalnost, zaštitu ispitanika, društvenu odgovornost, ali se ne ograničava samo na njih.

9.

Znanstvena čestitost zasniva se na sljedećim pretpostavkama:

- Predmnijeva se da su svi zaposlenici Instituta kompetentni u području svog znanstvenog i stručnog rada, dok se ne dokaže suprotno.
- Predmnijeva se da je svaka obrada i prezentacija podataka proizašlih iz istraživanja ispravna i u skladu s važećom znanstvenom metodologijom, dok se ne dokaže suprotno.
- Predmnijeva se da pri predlaganju, provođenju, reviziji ili objavi istraživanja prikazani znanstveni rezultati i interpretacije dosljedno odgovaraju provedenim postupcima te da ni u najmanjoj mjeri ne sadrže izmišljene, krivotvorene ili plagirane podatke, ideje, postupke ili navode.
- Znanstvena istraživanja se provode se sukladno s najvišim standardima etičke i znanstvene

prakse, poštujući najviše tehničke standarde. Potrebno je poduzeti sve razumne korake da se osigura istinitost i kvaliteta vlastitih podataka te da se detaljno navedu svi izvori podataka koje su prikupile, interpretirale i objavile druge osobe, skupine ili ustanove.

- Izvorni podaci trebaju se pohraniti, čuvati, obrađivati, koristiti i prenositi tako da se, u razumnoj mjeri, spriječi njihov gubitak, uništenje, pristup nepozvanima, otkrivanje povjerljivih i tajnih podataka i moguće zlouporabe najmanje tijekom 10 godina od završetka istraživanja. Po objavljivanju rezultata, svi izvorni podaci moraju, u razumnoj mjeri, biti dostupni na uvid.
- Potrebno je štiti pravo na intelektualno vlasništvo nad rezultatima istraživanja i prikupljenim podacima u skladnosti s obavezama ugovora dotičnog znanstvenog istraživanja.

10.

Poštivanje autorstva

Predmnijeva se da autori i koautori svih objavljenih znanstvenih djela zadovoljavaju sljedeće kriterije:

- (A) djelatno sudjelovanje u razvoju ideje, izradi koncepcije, metodologije i plana istraživanja;
- (B) djelatno sudjelovanje u prikupljanju, obradi i interpretaciji podataka;
- (C) djelatno sudjelovanje u pisanju i oblikovanju ili kritičkoj reviziji teksta znanstvenog djela.

Svaki autor treba zadovoljiti barem jedan uvjet iz svake kategorije (A), (B) i (C) te moći braniti intelektualni sadržaj objavljenih djela.

Upravna, tj. ustrojno nadređena funkcija unutar ustanove, financijska ili druga potpora nisu same po sebi kvalifikacije za prisvajanje autorstva.

Svako sudjelovanje u istraživanju koje ne predstavlja autorstvo, a važno je za njegov nastanak, potrebno je odgovarajuće spomenuti.

11.

Izbjegavanje znanstvenog nepoštenja i prijevare u znanosti

Znanstveno nepoštenje u predlaganju, provođenju, recenziranju prijedloga ili objavljivanju rezultata istraživanja radnje su u suprotnosti s načelima odgovorne provedbe istraživanja. Razlike u mišljenju ili ispričiva zabluda ne smatraju se znanstvenim nepoštenjem.

Kao znanstveno nepoštenje i prijevara definiraju se sljedeći nedopušteni postupci:

- (1) izmišljanje – izmišljanje podataka ili rezultata i njihovo bilježenje ili objavljivanje;
- (2) krivotvorenje – zlouporaba opreme, postupaka, materijala ili dokumentacije nastale tijekom istraživanja te mijenjanje i naknadna manipulacija izvornim podacima ili njihovo neutemeljeno ispuštanje iz analize;
- (3) plagiranje – prepisivanje ili preuzimanje ideja, misli, riječi i rezultata drugih autora i njihovo prikazivanje kao vlastitih;
- (4) onemogućavanje rada drugih znanstvenika ili znanstvenih skupina namjernim prikrivanjem, otuđivanjem, oštećivanjem ili uništavanjem materijala, opreme ili podataka;
- (5) suvišno, tj. dvostruko ili višestruko objavljivanje istovjetnoga izvornog znanstvenog rezultata (osim kada je to službeno drugačije regulirano, uz jasnu naznaku i odobrenje prvotnog izdavača);
- (6) istodobno slanje rukopisa znanstvenih radova na recenziju ili objavljivanje u više časopisa;
- (7) zlouporaba autorstva:
  - a. poklonjeno autorstvo – nezasluženo autorstvo, neispunjeni uvjeti autorstva (v. čl. 10) i zahtjevi za takvim, nezaslužnim autorstvom
  - b. podmetanje autorstva – dopisivanje osobe bez njezina znanja i pristanka na popis autora
  - c. prešućivanje autorstva - isključivanje osoba koji ispunjavaju uvjete za autorstvo s popisa autora;

- (8) namjerno krivo ili naklono navođenje literaturnih ili drugih izvora;
- (9) iskrivljeno i neistinito obavještanje o stanju vlastitih radova (primjerice "u tisku" ili "prihvaćen za objavljivanje" ako to nije istina);
- (10) skrivanje sukoba interesa i privrženosti.

12.

Od istraživača i ustanova u kojima se istraživanja provode, zahtijeva se pridržavanje odgovarajućih međunarodnih i nacionalnih zakona i pravilnika o zaštiti ispitanika. Pri tome je potrebno jamčiti dragovoljno sudjelovanje svih ispitanika, povjerljivost, tajnost i anonimnost podataka o ispitanicima te povoljan omjer boljitka/rizika za ispitanike.

13.

Predmnijeva se da će istraživač poštovati integritet lika ili djela osoba čija su djela, kao predmet istraživanja, izvori podataka ili na bilo koji drugi način, uključena u istraživanje, bilo da je riječ o autorima znanstvenih ili drugih tekstova, bilo umjetničkih opusa.

14.

Ako istraživanja obuhvaćaju ili uključuju zahvate na pokretnim i nepokretnim kulturnim dobrima ili prijedloge za radove na njihovoj zaštiti ili obnovi, istraživač jamči da će poštovati materijalni i nematerijalni integritet spomenika i njegovog okoliša i striktno se pridržavati odredaba Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, NN 151/03; NN 157/03 Ispravak, NN 87/09, NN 88/10).

15.

Sukob interesa i privrženosti

Sukob interesa je situacija u kojoj privatni interes zaposlenika utječe ili može utjecati na djelotvornost ili kvalitetu njegovog rada unutar ustanove.

Sukob privrženosti je pojava u kojoj postoji djelovanje ili zaposlenost koje ograničuje obavljanje preuzetih radnih obveza i odgovornosti prema matičnoj ustanovi.

Nužno je da se svaki sukob interesa i privrženosti podnese na uvid i procjenu ustanovi kako bi se te pojave moglo, u razumnoj mjeri, izbjeći i nadzirati.

Zaposlenici Instituta ne smiju koristiti svoj položaj za osobni probitak ili probitak osobe koja je s njima rodbinski ili interesno povezana. Stoga je potrebno izbjegavati zapošljavanje osoba za koje se, zbog rodbinskih ili bliskih odnosa s osobama koje bi im bile izravno nadređene, može procijeniti postojanje sukoba interesa.

V. ODGOVORNOST USTANOVE

16.

Ustanova je dužna promicati standarde izvrsnosti, zakonitosti i istinitosti znanstvenoistraživačkog rada.

Ustanova je dužna svim zaposlenicima Instituta osigurati jednake uvjete ostvarivanja profesionalnih obaveza, iskazivanja intelektualnih sposobnosti i napredovanja.

17.

Ustanova je dužna precizno i nedvosmisleno odrediti pravila, propise i postupke, kao i dužnosti i odgovornosti svih zaposlenika.

Ustanova je dužna svakom zaposleniku omogućiti pravo na pristup relevantnim informacijama, poštujući posebne propise.

18.

Ustanova se obvezuje promicati etičnost u svim opisanim vidovima te obrazovati sve zaposlenike o pravilima, njihovim pravima i obvezama.

Ustanova ima odgovornost dosljedno provjeravati pridržavaju li se svi uključeni pravila propisanih Etičkim kodeksom.

19.

Ustanova skrbi o poštivanju i provedbi načela Etičkog kodeksa biranjem Etičkog povjerenstva.

VI. ETIČKO POVJERENSTVO

20.

Etičko povjerenstvo dužno je brinuti se za ostvarivanje i unapređenje etičkih standarda u Institutu i provedbu ovog Kodeksa.

Etičko povjerenstvo dužno je ocijeniti i osuditi svako postupanje protivno načelima ovog dokumenta i iznaći način razrješavanja eventualnih profesionalnih i međuljudskih konflikata.

Etičko povjerenstvo također daje svoje mišljenje o etičnosti u svim slučajevima prijave nacionalnog ili međunarodnog znanstvenoistraživačkog projekta, nadopune ili proširenja znanstvenoistraživačkog projekta koji će se izvoditi u Institutu.

Etičko povjerenstvo može u konkretnim slučajevima ili u vezi s načelnim pitanjima tumačenja i primjene ovog Kodeksa zatražiti mišljenje od drugih tijela koja se bave etikom izvan Instituta.

Etičko povjerenstvo može donijeti Poslovnik o radu i djelovanju Etičkog povjerenstva uz suglasnost Znanstvenog vijeća i ravnatelja Instituta.

VII. ZAVRŠNE ODREDBE

21.

Potpisivanjem ugovora o radu zaposlenik prihvaća ovaj Etički kodeks i obvezu djelovanja i ponašanja u skladu s njime.

22.

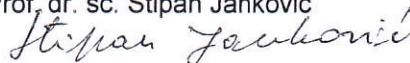
Izmjene i dopune Etičkoga kodeksa provode se po istome postupku kao i pri njegovu donošenju.

23.

Ovaj Etički kodeks stupa na snagu osmoga (8.) dana od dana objave na oglasnoj ploči Instituta.

Predsjednik Upravnog vijeća Instituta

Prof. dr. sc. Stipan Janković

Ovaj Etički kodeks, objavljen na oglasnoj ploči Instituta za antropologiju, stupio je na snagu dana xx /1. travnja 2012. g.

Ravnatelj

Dr. sc. Saša Missoni

